

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Juryrapport Daniël Heinsius-scriptieprijs 1995 N.A.

Citation

Juryrapport Daniël Heinsius-scriptieprijs 1995. (1996). Juryrapport Daniël Heinsius-scriptieprijs 1995. *Acta Politica*, 31: 1996(3), 229-231. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3450417>

Version: Publisher's Version
License: [Leiden University Non-exclusive license](#)
Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3450417>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

- Gehrlein, W.V. (1983), 'Condorcet's Paradox'. *Theory and Decision*, Vol. 15, p. 161-197.
- Jamison, D.T. (1975), 'The Probability of Intransitive Majority Rule: An Empirical Study', *Public Choice*, p. 87-94.
- Jones e.a. (1995), 'Condorcet Winners and the Paradox of Voting: Probability Calculations for Weak Preference Orders', *American Political Science Review*, Vol. 89, No. 1, p. 137-144.
- Handelingen Tweede Kamer, Zittingsjaar 1994-95: 1273-1311; 1524-1527; 1612-1615; 2590-2595; Stukken Tweede Kamer 16226, nrs. 17-26.*
- Lijphart, A. (1975), 'De paradox van Condorcet en de Nederlandse parlementaire praktijk', *Acta Politica*, p. 188-198.
- May, R. M. (1971), 'Some Mathematical Remarks on the Paradox of Voting', *Behavioral Science*, Vol. 16, No. 2, p. 143-151.
- Niemi, R.G. (1970), 'The Occurrence of the Paradox of Voting in University Elections', *Public Choice*, 1970, p. 91-100.
- Niemi, R.G. & H.F. Weisberg (1968), 'A Mathematical Solution for the Probability of the Paradox of Voting', *Behavioral Science*, Vol. 13, No. 4, p. 317-323.
- Niemi, R.G. & J.R. Wright (1987), 'Voting Cycles and the Structure of Individual Preferences', *Social Choice and Welfare*, p. 173-183.
- Radcliff, B. (1994), 'Collective Preferences in Presidential Elections', *Electoral Studies*, Vol. 13, No. 1, p. 50-57.
- Riker (1965), 'Arrow's Theorem and Some Examples of Paradox of Voting', In: John M. Claunch (ed), *Mathematical Applications in Political Science*. Dallas: Southern Methodist University Press, p. 41-60.
- Sen, A.K. (1966), 'A Possibility Theorem on Majority Decisions', *Econometrica*, Vol. 34, No. 2, p. 491-499.
- Sen, A.K. (1970), *Collective Choice and Social Welfare*. Amsterdam: North Holland.
- Verkiezingsprogramma's 1994*, bijeengebracht door het Documentatiecentrum Nederlands Politieke Partijen te Groningen en van een register voorzien door Prof. Dr. I. Lipschits. Den Haag: SDU.

Juryrapport Daniël Heinsius-scriptieprijs 1995

De Heinsius-scriptieprijs wordt jaarlijks uitgereikt aan een student die, naar het oordeel van de kernredactie van *Acta Politica*, in zijn of haar scriptie in het voorgaande academische jaar op de meest aansprekende wijze met behulp van politicologische theorieën en/of methoden een antwoord heeft gegeven op een politicologisch relevante vraagstelling. Met de instelling van deze prijs werd beoogd om kwalitatief uitstekende afstudeeronderzoeken, die anders misschien nauwelijks in bredere kring zouden zijn opgemerkt, meer bekendheid te geven, door middel van de publikatie van resultaten in *Acta Politica*.

Dit jaar wordt de prijs voor de vijfde maal uitgereikt. In voorgaande jaren zijn scripties onderscheiden over de politieke kennis van burgers, over studentenprotest in Praag, over extreem-rechtse partijen in Scandinavië, over de rechtvaardigheid van een verzekering tegen arbeidsongeschiktheid, en over de ontwikkeling van individualisme in Nederland. Uit deze opsomming van winnaars blijkt al dat kwalitatief uitstekende politicologische scripties zeer diverse onderwerpen kunnen hebben en zich geenszins concentreren op een bepaald deelgebied. Dat maakt de afwegingen voor de redactie echter soms wel heel moeilijk. Vorig jaar is om die reden voor het eerst besloten om de prijs ex aequo aan twee personen uit te reiken.

Ook dit jaar heeft de redactie zich langdurig het hoofd gebroken over de te selecteren winnaar. Het was niet eenvoudig. Niet alleen vertoonde het aantal ingezonden scripties een scherpe stijging ten opzichte van vorig jaar – op zichzelf een heuglijk feit –, maar ook waren daar een aantal produkten bij van zeer behoorlijke, zij het meestal slechts moeilijk vergelijkbare kwaliteit. Hoe weeg je de verdiensten van een essay over een negentiende-eeuwse conservatieve denker af tegen een betoog over de politiek-theoretische fundering van bestuurlijke vernieuwing? En hoe verhoudt het werkstuk met case-studies over de Nederlandse ontwikkelingshulp en het handelsbeleid zich nu precies tot het voorafgaande?

Geen enkele scriptie voldeed dit jaar aan alle mogelijke kwaliteitscriteria, zoals originaliteit, ambachtelijkheid, leesbaarheid, consequente redeneer-

trant en oorspronkelijkheid. Verschillende scripties voldeden aan enkele belangrijke criteria. De redactie heeft uiteindelijk gekozen voor een scriptie die vooral waardering verdient voor de ambachtelijke en systematische uitwerking. De Daniël Heinsius-prijs 1995 wordt toegekend aan de heer Noël Vergunst, voor zijn afstudeerscriptie *De empirische bruikbaarheid van de stemparadox*, geschreven ter afsluiting van een studie politicologie aan de Katholieke Universiteit Nijmegen.

De probleemstelling van de bekroonde scriptie luidt: 'op welke wijze doet de stemparadox zich voor in de praktijk en wat is de betekenis hiervan voor het functioneren van de democratie?' De stemparadox is het intrigerende verschijnsel dat de sociale voorkeur over een reeks beleidsvoorstellen, die door meerderheidsbesluitvorming over elk paar voorstellen wordt vastgesteld, intransitief kan zijn. Hoewel iedere kiezer een duidelijke voorkeursordering heeft, is het resultaat van al deze individuele ordeningen dan volstrekt onduidelijk. Als gevolg van de gehanteerde stemprocedure kan nu eens het ene, dan weer het andere voorstel de stemming winnen.

Deze stemparadox behoort tot de klassieke problemen van de public choice. Ze is onder meer een belangrijke bouwsteen van het befaamde Onmogelijkheidstheorema van Arrow, waarmee de *mogelijke* betekenis van de paradox voor het functioneren van democratische besluitvorming al is geschetst. Maar hoe zit het met de *werkelijke* betekenis? Het is de grote verdienste van Noël Vergunst dat hij zich deze moeilijke vraag heeft gesteld, en daarbij een aantal interessante aanzetten tot beantwoording heeft geformuleerd.

De eerste aanzet wordt gevonden in een overzicht van de *waarschijnlijkheid* dat stemparadoxen zich voordoen in democratische besluitvormingsprocessen. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van computersimulaties. Wanneer het aantal beleidsvoorstellen toeneemt, blijkt dat de kans op een stemparadox zeer snel zeer groot wordt.

Maar daarmee is de werkelijke betekenis van deze paradox nog niet vastgesteld, want in werkelijkheid worden in democratische besluitvormingsprocessen slechts zeer zelden alle beleidsvoorstellen tegen elkaar in stemming gebracht. Hoe kom je er nu achter of een stemparadox zich wel of niet voordoet als de informatie over alle paarsgewijze stemmingen ontbreekt?

Vergunst bespreekt twee onderzoeksstrategieën, en levert er ook voorbeelden bij. De eerste strategie houdt in dat uit het *debat* over beleidsvoorstellen de complete voorkeursordeningen van de kiezers worden afgeleid. De Handelingen van de Tweede Kamer bieden het benodigde materiaal. Zoals ruim twintig jaar geleden Lijphart op deze wijze de paradox meende te kunnen zien in een nachtelijk debat over de verhoging van benzineaccijnzen (waarover zich in *Acta Politica* vervolgens een korte discussie ontspoon), zo ziet Vergunst deze paradox in de recente besluitvorming over de sluiting

van de kerncentrale in Borssele. De tweede strategie houdt in dat de complete voorkeursordeningen worden afgeleid uit *survey-onderzoek*. Hiertoe onderzoekt Vergunst met behulp van gegevens uit het Nationaal Kiezersonderzoek de voorkeursordeningen van het electoraat over de politieke partijen op basis van de waarschijnlijkheid waarmee respondenten ooit zeggen te zullen stemmen op elke partij. Het opmerkelijke is nu dat, ondanks de grote waarschijnlijkheid van paradoxen, deze zich onder het electoraat niet lijken voor te doen. Maar tegelijk blijkt in twee onderzochte jaren de partij die alle paarsgewijze vergelijkingen wint, niet de grootste partij bij de verkiezingen volgens evenredige vertegenwoordiging te worden.

De bekroonde scriptie zet aan tot verder denken over de empirische betekenis van formele resultaten uit de public choice, en dat is een grote verdienste. De scriptie is verder helder geschreven, waardoor ook niet-ingewijden de argumentatie kunnen volgen. Ten slotte geeft de scriptie blijk van een kritische en creatieve kijk op een gevestigd stukje formele theorie. Voor de ontwikkeling van het deelgebied van de politieke theorie in Nederland is zo'n houding van grote betekenis.